

Vájécé – Jákob menekülése

Vájécé Hetiszakasz tartalma ו'צ

Jákob elhagyja Beér Seva-i otthonát, és Cháránba utazik. Útközben elérkezik „a helyre”, ott alszik, és álmot lát, amelyben a földet a mennybolttal összekötő létrán angyalok közlekednek föl és le. Isten is megjelenik álmában, és ígéretet tesz arra, hogy a földet, amelyen Jákob fekszik, leszármazottjainak adja. Reggel Jákob a követ, amelyen a fejét nyugtatta, felállítja oszlopkőnek, és fogadalmat tesz, hogy Isten háza lesz belőle. – **1Mózes 28:10–22.**

Jákob Cháránban nagybátyjánál, Lábánnál lakik, és a juhait legelteti. Lábán belemegy, hogy hét évi munka fejében hozzáadja feleségül fiatalabbik lányát, Ráchelt, akit Jákob szeret. A nászéjszakán azonban Lábán az idősebbik leányát, Leát vezeti be hozzá, és a csalást Jákob csak reggel fedezi fel. Jákob, miután beleegyezik, hogy újabb hét évet szolgál Lábánnál, egy hét elteltével Ráchelt is feleségül veszi. Lea hat fiút szül – Reuvént, Simont, Lévit, Jehudát, Isszáchárt és Zevulunt – és egy lányt, Dinát,

Ráchel viszont magtalan marad. Ráchel odaadja Jákobnak a szolgálóját, Bilhát feleségül, hogy helyette gyermekeket szüljön, és az szül is két újabb fiút, Dánt és Naftálit. Lea is ugyanezt teszi az ő szolgálójával, Zilpával, aki Gádot és Ásért szüli Jákobnak. Végül Ráchel imái mégiscsak meghallgatásra találnak, fiút szül, akit Józsefnek nevez el. – **1Mózes 29:1–30:24.**

Jákob tizennégy évet töltött el Cháránban és most már haza kíván térni, de Lábán maradásra rábírja, ezúttal juhokat ígérve neki munkája fejében. Noha Lábán időről időre kísérletet tesz, hogy rászedje, Jákob vagyona egyre csak gyarapszik. Jákob titokban hagyja el Cháránt, attól tartva, hogy Lábán meg akarja majd akadályozni távozását a családdal és a vagyonnal, amelyért pedig megdolgozott. Lábán üldözőbe veszi Jákobot, ám Isten egy álomban óva inti őt, hogy ne ártson vejének. Lábán és Jákob szövetséget kötnek Galéd dombjánál, egy összehordott kőrakás mellett, majd Jákob tovább folytatja az útját a Szentföldre, ahol angyalokkal találkozik. – **1Mózes 30:25–32:3.**

Szakaszunk — Vájécé (1Mózes 28:10–32:3.) — azzal kezdődik, hogy Jákob menekül testvére, Ézsau gyilkos bosszúja elől. Cháránban nagybátyja, Lábán házában, talál menedéket, elveszi annak két lányát, Leát és Ráchelt és gyors egymásutánban 11 fia születik, majd egy lánya, Dina. 14 évet szolgál két feleségéért és további hat évet, aminek fizetségképpen apósa nyájából részesedik. A szakasz végén ismét úton találjuk Jákobot, amint hazafelé igyekszik Kánaánba.

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP

NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Vájécé – (ויצא) Oliva és tojás – avagy teher alatt nő a pálma

Vajon biztonságra és nyugalomra van szükségünk a sikeres élethez? Vagy talán sikeresebbek vagyunk, és jobb eredményeket érünk el akkor, ha kihívásokkal, nehézségekkel szembesülünk?

„És elment Jákob Beér-Sevából és ment Choronba” Ber Seva jelentette a nyugalmat és békét, míg Choron az erőszak és korrupció szinonimája volt, a zavargások és kellemetlenségek központja, Lábán, a híres csaló és birkatolvaj lakóhelye. És mégis, furcsamód épp ez lett az a hely, ahol Jákob családot alapított, gyermekeit nevelte és ahonnan Izrael 12 törzse származik.

Bölcseink felteszik a kérdést, nem lett volna jobb Jákobnak inkább Ber Sevában felnevelni a gyerekeit? Nem volt Ber Seva az ideális és megfelelő otthon az eljövendő zsidó nép születéséhez és felnevelkedéséhez? Miért éppen Choron?

A magyarázat így szól: Az olíva a préselés révén adja a legfinomabb olajat, az arany előállításához kemence kell, ami a magas hő és a nyomás megtisztítja a nyers fémet és nemesfémmé alakítja. Jákobnak nem volt könnyű élete, de ez jobb emberré tette és így lett később a gyermekeivel is.

Az élet nem egy sima zökkenőmentes autópálya, de a Teremtőnek úgy látszik ez egy örökös célja, hogy nehézségeket tapasztaljunk meg. Mégpedig azért, hogy annál inkább fejlődjünk. A nehézségek és kihívások révén növekszünk,

gyarapodunk, okosodunk, és kreatívabbá válunk. A fájdalomnak mindig van célja, mint a gyógytornásznál, ahol fájdalom nélkül nincs eredmény. Úgy tűnik, hogy mi is, mint az olajbogyó, nyomás alatt hozzuk ki a legjobbat magunkból. Ez egyszerű tény, a legjobb alkotásainkat nyomás alatt tudjuk megalkotni.

A széder táltra főtt tojást teszünk, hogy ez emlékeztessen minket a szentélybe szánt ajándéokra. De igazából bármilyen főtt étel lehetne az, miért a tojást választották? Azért, mert mi zsidók a tojásra is hasonlítunk. Minél inkább megfőznek, mi annál keményebbek leszünk. Évszázadokon át üldöztek és bántottak minket, de ez csak megerősített bennünket, bátorságot, hitet és reményt adott nekünk. A történelmünk során mindig megerősödve, megedződve kerültünk ki a bajból.

Jákob egy fantasztikus családot nevelt fel egyáltalán nem ideális körülmények között. Adja Isten, hogy követni tudjuk a példáját és bárhol, bármilyen körülmények között meg tudunk felelni a kihívásnak, sikeres életet élhessünk, és nevelhessünk egészséges és boldog gyerekeket, akik a zsidó nép eljövendő nemzedékét alkotják!

Glitzenstein Chaim Shaul rabbi

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

HETI SZIDRA Naftali Krausz hászid folklór tükrében

„És elment Jákob Beér-Sebából, és ment Háránba. Eljutott egy helyre és ott töltötte az éjszakát, mert a nap leszállott... és lefeküdt aludni azon a helyen. És álmódott, és íme egy létra állt a földön, melynek csúcsa édig ért, és íme Isten angyalai fel és alá járnak rajta.” (1Mózes 28, 11, 12)

Ézsau bosszút esküszik az elorzott áldás miatt. Erre Jákob ősapánk vándor-botot vett kezébe, hogy testvére haragja elől külföldön keressen menedéket. Álmában látomást lát, létrát, mely édig ér és angyalok közlekednek rajta, fel és le. Bölcsseink szerint a felmenő angyalok Kánaán határáig kísérték Jákobot, ott küldetésük befejeződött, és jöttek más angyalok, kiknek feladata volt külföldön vigyázni az ősatya lépéseit.

Azonban, még mielőtt továbbmegy, megjelenik előtte atyái Istene, jóindulatáról biztosítja, és megígéri neki, hogy az a föld, amelyen fekszik – Kánaán, vagyis Erec Jiszráél földje –, az övé, illetve utódaié lesz. **„És magzatod oly sok lesz, mint a Föld pora, és kiterjeszkedél nyugatra és keletre, északra és délre, és benned és ivadékaiddban lesznek áldottak a Föld összes nemzetségei”** (uo.) – mondotta neki az Isteni hang, majd hangsúlyozottan megígérte Jákobnak, hogy: **„Íme én veled vagyok, és vigyázok rád bárhol is jársz, és visszahozlak erre a Földre, mert nem hagylak el...”** (uo.)

Ez az Isteni ígélet a mi charterünk Erec Jiszráélba. Bárhová is vetette a sors Jákob ivadékait, biztosak voltak benne, hogy előbb-utóbb beteljesedik az Ígélet, és visszatérünk az Ígélet Földjére. Mielőtt továbbmegy, Jákob imádkozik, majd fogadalmat tesz, mondván: **„Ha velem lesz az Isten, és vigyáz rám az úton, melyen járok, és ad nekem kenyeret enni és ruhát öltetni... és békében visszatérek atyám házába – akkor az Örökkévaló lesz az én Istenem.”** (uo. 20-21)

A Midrás bölcsseinek feltűnt Jákob Ősatyánk szerénysége: jámborsága fejében csak a minimális szükségeset kéri: kenyeret és ruhát. A Midrás elbeszéli, hogy Aquilas. A híres római prozelita (akit egyesek összetévesztenek Onkelossal, a híres Tóra-fordítóval) egyszer megkérdezte rabbi Eliezert: írva vagyon, mondta, hogy **„az Örökkévaló szereti az idegent** (itt: a prozelita értelemben), **és ad neki kenyeret és ruhát?!”** Nem egyéb? Mire rabbi Eliezer ezt felelte: „Nem lebecsülendő dolog ez, fiam, hiszen Jákob ősapánk is csak ezt kérte a Jóistentől, **„ha ad nekem kenyeret és ruhát...”** (Midrás Rabba, Genezis 70)

Jákob megérkezése Paddán Arámba, találkozása Ráchellel, unokahúgával, a kútnál, majd hétéves pásztorkodása nagybátyjánál, a csaló arameus Lábánnál, hogy elnyerje a szeretett Ráchel kezét – mely hét év neki csak néhány napnak tűnt, mert szerette Ráchelt –, mindennek egyszerű, bibliai prózában való leírása „szebben beszél, mint a legszerelmesebb levél”. Jákob a kisebbik lányt, Ráchelt szereti, de Lábán a nagyobbikat, Leát akarja „rásózni”. A Midrás szerint Jákob már nem olyan jámbor, naiv lélek, mint fiatalkorában volt (már mögötte van az elsőszülöttség „megvétele” és az atyai áldás kiforszírozása), és gyanúperrel élt nagybátyja esetleges fondorlataival szemben. Ezért kötötte ki: **„Dolgozok nálad hét évet Ráchelért, a kisebbik lányodért”,** hogy Lábán ne tudja valahogy „kidrőlni” a dolgot. Ez azonban nem segített, Lábán mégis becsapta őt, és az esküvő éjjelén, a sötétség leple alatt, Leát vitte be hozzá. A Midrás szerint Jákob megbeszélt Ráchellel bizonyos jeleket, melyekből tudni fogja, nem csapták-e be. A jólelkű Ráchel azonban nem bírta elviselni a gondolatot, hogy nővére esetleg megszégyenül, és ezért átadta a megbeszélt jeleket Leának...

Húsz esztendő dolgozott le Jákob Lábán házában, 14 évet a két lányért, és további hatot juhok ellenében. Ez alatt az idő alatt 12 fia és egy lánya született, és egy rövid, drámai intermezzo után elhagyja Lábán házát, hogy az Isteni Ígélet alapján hazamenjen Kánaánba.

HETI SZIDRA Naftali Krausz hászid folklór tükrében

„És Jákob haragra gerjedt és perlekedett Lábánnál, és mondá Jákob Lábánnak: mi az én vétkem és mi a bűnöm, hogy így üldözőbe vettél? Hisz átkutattad minden holmimat, mit találtál házad holmija közül?... Húsz évig voltam nálad, birkáid és kecskéid nem vetéltek el, és juhaidnak kövéreit nem ettem meg. Amit a vadak széttéptek, nem vittem hozzád, én viseltem a veszteséget, kezemtől követelted, amit elloptak nappal, elloptak éjjel. Nappal a hőség emésztett el, és éjjel a fagy, és az álom elkerülte a szememet. Húsz évig voltam házadban: 14 évig szolgáltalak két lányodért, és hat évig a juhaidért, te pedig tízszer változtattad meg béremet. Ha nincs velem atyám Istene, Ábrahám Istene és Izsák félelme, bizony most üresen küldtél volna el...” (1Mózes 31, 36-42)

Jákob minden haragját, keserűségét kiérezzük ebből a pár mondatos vádiratból, mellyel zsarnok apósát illetve, aki nem átalotta fegyveres martalócok élén üldözőbe venni vejét, lányait és unokáit. Húsz év telt el azóta, hogy Jákob testvére haragja elől menekülve Paddán Aramba szökött, ahol nagybátyja, Lábán házában talált menedéket. Ott alaposan, csalárd módon kihasználta szorult helyzetét. 14 évet volt kénytelen ledolgozni, hogy a szeretett nőt, unokahúgát, Ráchelt feleségül vehesse. Lábán előbb fondorlatos csellel Leát adja hozzá, majd újabb hétéves „műszak” ellenében megkapja Ráchelt is. Lea hat fiat szült neki, de mivel Ráchel meddő, hozzáadja Jákobhoz szolgálóját, Bilhát (akárcsak Sára ösanyánk, aki Hágárt adta férjhez), aki két fiút szül, majd Lea is hozzáadja szolgálóját, Zilpát, aki szintén két fiúval örvendezteti meg. A végén az Isten megkönyörül Ráchelen, aki megszüli Józsefet, míg Lea hetedik gyereke lány lesz, Dina, az ösatya egyetlen lánya.

14 év telt el Jákob menekülése óta. Édesanyja, Rebeka azt mondta neki, menjen el „egy kis időre”, és íme már 14 év telt el azóta. A Midrás szerint miután József megszületett, Jákob már nem félt Ézsau haragjától, és haza akart menni, de apósa kérésére még hat évig maradt. Most már a juhok fejében dolgozott, mégpedig úgy, hogy a feltételek Lábánnak kedveztek. Mégis, Isten segítségével, meggazdagodott, és amikor végre elszánta magát, hogy elmenjen, megbeszélte feleségeivel: „angolosan” távozik. Attól tartott, a csaló Lábán valamilyen úton-módon megakadályozza, hogy hazamenjen. Mikor Lábán üldözőbe veszi és utoléri, először azzal vádolja, hogy „ellopta a szívét”, vagyis rászedte őt. Megszökött előle, anélkül, hogy megcsókolhatta volna lányait és unokáit, majd azt is a szemére veti, hogy ellopta „isteneit”. Jákob nem tudta, hogy hirtelen elutazásuk előtt Ráchel elcsente apja házi bálványait, és tevéje nyerge alá rejtve magával hozta őket. Lábán keresgél, átkutatja a sátrakat, Ráchel sátrába kétszer is bekukkant, de lánya a teve nyergében ül, bocsánatot kér, hogy nem kel fel apja tiszteletére – és Lábán dolgavégezetlenül távozik. Ekkor Jákob „kiborul”, és elmondja a fent említett vádbeszédet, melyben apósát súlyos vádakkal illeti. Ami Lábán „házi bálványait” illeti, miket ő következetesen „isteneinek” nevez, a neves Tóramagyarázóknak eltérő a véleménye arról, mik is voltak ezek a bálványok. Rási, a Midrás nyomán azt mondja, hogy Ráchel azért csente el őket, mert le akarta szoktatni apját a bálványimádásról. Ibn Ezra ezt megkontrázza, mondván: ha ez így van, miért cipelte Ráchel a bálványokat magával, miért nem ásta el őket valahol? Rásbám (Rási unokája) úgy tudja, hogy a bálványok egyfajta varázsszerek voltak, és Ráchel attól tartott, hogy segítségükkel apja megtudja: a család kerekét oldott. Nachmanides szerint lehet, hogy Lábán esetében valóban bálványról van szó, hiszen ő „isteneinek” nevezi őket. De nem minden ilyen házi bálvány volt annak idején pogány valláskultusz letéteményese (idol), hiszen a Biblia megírja, hogy Dávid királyunk házában is volt ilyen, emberalakú figura. Nachmanides oda konkludált, hogy ez egy óraszerű valami volt, minek segítségével a primitív emberek jósoltak, illetve jövendőt mondtak.

A fenti „vádirat” szövegére támaszkodva bölcseink kimondták, hogy a hűséges pásztornak úgy kell dolgozni, ahogy Jákob dolgozott, saját „bevallása” szerint. (Baba Mecia 93,2 és Máimonides a bér munkások szabályai, 13,17) Lábán, a csaló, aki saját vejét is kihasználta, nem volt elégedett ezzel. Mielőtt utolérte vejét és családját, álmodott, melyben Isten figyelmezteti őt, ne tegyen Jákobnak se jót, se rosszat. Bölcseink kérdeik: ne tegyen rosszat, a figyelmeztetés érthető, de miért ne tegyen neki jót? Gonoszok jócselekedetei rosszak az igaz emberek szemében (Názir, 23,1)...

Raj Tamás gondolatai a temetkezésünk kialakulásáról III. rész

A temetők sorsa szervesen kötődik a város történetéhez. Talmudi előírás szerint az „élők házá” mindig a városon kívül helyezték el, a lakott települések szélétől számított legalább ötven rőfnyi távolságban (**Baba batra 2, 9.**) A város terjeszkedésével párhuzamosan a temető előbb-utóbb a település belsejébe szorult, az újabb épületek mintegy közrefogták azt. Természetesen hasonló a helyzet más felekezetek temetőinél is, ám a zsidó vallás szigorúbban ragaszkodik ahhoz, hogy a halottak nyugalma ne zavarják, másrészt a hitközség nehezebben tudott új területet szerezni. Így gyakrabban látunk a város házai közé ékelt zsidó, mint keresztény halottasházat és - akár lezárt állapotban levő sírkertet. Új temető létesítése vagy akár a régi bővítése mindig a helyi hatóság kegyeitől függött. Mivel a hitközség kérését nem egyszer megtagadták, egyes zsidó temetőkben meglepő zsúfoltságra lelünk. A prágai híres zsidó temető sírjai szinte egymás fölött sorjáznak: a régi síremlék még alig süppedt a földbe, mondhatni fölötte magasodik már a következő... A prágaihoz hasonló látványt nyújt - temető a házak tövében - a jóval kevésbé ismert régi budai (Csörsz utcai) zsidó sírkert. A szinte udvarnyi területen ma 1350 sírhelyet tartanak számon. Egyik képünkön az abaújszántói zsidó temetőt látjuk: a kövek egymás mellett és mögött sorjáznak, előrebuknak, mint ima közben a jámbor hívő...

Új temető létesítése olykor országos vagy helyi járványokhoz kötődik. Miután a régi temető már az épületek közé ékelődött, járvány idején a hatóság gyakran új temető felállítására kötelezte a hitközséget. Vagy éppenséggel a városi előljáróság jelölte ki számukra az új temető helyét. A járvány visszahúzódása után nem egyszer már kizárólag az új temetőt használták. Így történt ez például Szegeden a mai zsidó temető megválasztásával az 1832-i kolerajárványt követően. Máskor viszont szükségessé vált az ideiglenes temetkezési hely fölszámolása, a sírok exhumálása a régi temetőbe. Márpedig a rabbik hagyományosan megengedhetetlennek tartották a sírok megbolygatását (Szanhedrin 46a.). A nagytekintélyű Schreiber Mózes pozsonyi rabbi (1762-1839) ezzel szemben arról ír, hogy amennyiben a járvány idejére kijelölt temetőt a község nem kapja meg, s az nem lett fallal körülvéve, a halottakat exhumáltatni kell onnan. Félő ugyanis - írja -, hogy előbb-utóbb kiürítik sírjaikból őket. Ha lehetőség nyílik arra, hogy a halottak végleges helyükre kerüljenek, természetesen megadjuk nekik ezt a tisztességet, sőt nagy érdem ezzel a vallási kötelezettséggel foglalkozni (**Hatam Szofér 334.**).

AZ ŐSÖK SÍRJA

Stefan Zweig egyik kitűnő regényének (Die verborgene Leuchter) nyitó jelenetében a római zsidók a temetőben emlékeznek meg Jeruzsálem pusztulásának évfordulójáról. A sírok között a földön ülnek, úgy mondják el közösen, hagyományosan a Szentély elvesztését sirató gyászdalokat. Ez a szokás meglehetősen régi: közösségi gyásznapokon csoportosan keresték föl a temetőt. A szokás magyarázatát azonban már a talmudi mesterek is különféle képp vélték megtalálni. Egyikük szerint így akarják kifejezni, hogy Isten előtt az ember életében is szinte halottnak számít. Mások szerint az elhunytak közvetítésével irgalmat remél ilyenkor a jámbor hívő (**Taanit 47a.**). Meglehet, hogy egyszerűen a gyász fokozását kívánja elősegíteni a temetőlátogatás, s van, aki azt mondja ki; az élő hozzátartozók nélkül maradt sírok előtti tisztelgés a szokás háttére. Mindenesetre tény, hogy ilyenkor, gyásznapokon - a rokoni sírokat nem illik fölkeresni, csupán imák elhangzása közben - körbejárják a temetőt. A zsidó vallás alapelvei szerint tilos a halottak sírját, sírkövét bármilyen célra felhasználni. A sírkő - úgymond - a halott és rajta keresztül (kizárólag holttestével együtt) a temetkezési egyesület tulajdonát képezi. Egy nagytekintélyű krakkói rabbi még azt is megtiltotta, hogy a temető látogatói a sírkőre üljenek (**Sulhan Arukh Jore Déa 364. § 1. - Mose Isszerlesz jegyzete**).

Raj Tamás gondolatai a temetkezésünk kialakulásáról III. rész

A temetőben nem szabad fedetlen fővel megjelenni, sem állatot legeltetni, sem rajta vízcsatornát átvezetni, nem lehet ott füvet szedni. Ha valaki mégis szedett, égesse el a fűvet azonnal a holtat megillető tisztelet miatt (**Szanhedrin 46a.**). Sokan ezzel a talmudi előírással magyarázzák azt az ősi zsidó szokást, hogy a temetőből távozó fűvet tép, majd azt a háta mögé dobja. Állítólag így kívánja érzékeltetni, nem visz magával semmit, ami a halotté (**vö. Szmahot 13.**). Mások viszont úgy vélik, az örök életre utalunk ezzel. Fűtépéskor ugyanis így szól héberül a jámbor zsidó: „Éledjenek újra, miként a fű is kizöldül” (Kálmán Ödön: A rabbi könyve). Megtehet, hogy egyszerűen az élő és a halott közti szakítást, szétválasztást fejezi ki „virágnyelven” a fűtépés: a talmudi kor zsidó népnyelvén, arámiul ugyanis a halott neve bar-minan (rajtunk kívülálló). Ez utóbbival némileg összefügg egy másik régi szokás is. A temető elhagyásakor a hívők mindmáig - áldásmondás nélkül - leöblítik kezüket. Halottakkal való foglalkozás vagy akár a sírok meglátogatása után - hagyományos felfogás szerint rituális (és higiéniai) tisztálkodás szükséges.

SÁTOR ÉS PERGAMEN

A zsidó temetőt általában a helyi temető közelében találjuk, ám mindenképp önálló telken és előírás szerint fallal körülvéve. Ha belépünk, elsőként a ravatalozó épület tűnik szemünkbe. Itt végzik a rituális halottmosdatást és a legtöbb helyen a búcsúztató szertartást is. A szertartás előtt a közösség tagjai azt a Mózes búcsúénekét idéző ősi imádságot mondják, melynek szövege számos helyen a ravatalozó falát díszíti. Az ima hagyományos neve Ciduk hadin, ezért a ravatalozót Ciduk hadin-háznak is szokás mondani. A héber kifejezés arra utal, hogy a gyászoló - fájdalom ellenére - elfogadja az isteni gondviselés igazságát. Ugyanezt a gondolatot hirdeti az arámi nyelvű kaddis gyászima is. A ravatalozó és a halottmosó helyiség berendezési tárgyai egyszerűek: fából, kőből, csontból és ónból készültek. (Néhány szép, művészi értékű ilyen tárgy látható a prágai és a budapesti zsidó múzeumban.) Egyes helyeken mindmáig a szertartás nem a ravatalozó házban, hanem - régi szokás szerint - a gyászháznál történik, például Makón, ahol az új (a századforduló óta használt) zsidó temető a várostól 3 kilométerre, a tanyák között helyezkedik el.

Férfiakat és nőket néhány helyen - így Magyarországon is több orthodox hitközségben - külön temetnek. Noha már - legalábbis a középkor végétől - számos házastársi sírkövet ismerünk Európa középső és keleti részén egyaránt. Mindenütt külön sorba temetik viszont a gyermek halottakat (koraszülöttekért gyászimát sem mondanak) és az öngyilkosokat (**a Sulhan Arukh alapján**). Számos helyen, különösen ott, ahol a zsinagógát már megszüntették, vagy fennállása nincs biztosítva, a temető bejáratához közel helyezték el a fasizmus áldozatainak emlékművét. Ezek között néhány kiemelkedő művészi alkotás is látható: Kecskeméten például a lezárt zsidó temető ravatalozóját alakították át jó ízléssel mártírcsarnokká. A közép-európai zsidó temetők némelyikében úgynevezett „szappansírokat” is láthatunk. Mint tudjuk, a megsemmisítő táborokban tömegesen elpusztítottak testéből szappant főztek RIF-felirattal, melynek feloldása: Reines Juden-Fleisch (tiszt zsidóhús) volt. A felszabadulás után a hittestvérek felkutatták és felvásárolták a korábban forgalomba hozott „szappant”, majd kegyeletből eltemették...

Folytatjuk...

Ismeretlen zsidók nyomában X. Bédy-Schwimmer Rózsa

Bédy-Schwimmer Rózsa, Rosika Schwimmer (Budapest, 1877. szeptember 11. – New York, 1948. augusztus 3.) magyar feminista aktivista, újságíró, a magyarországi feminista mozgalom egyik kiemelkedő személyisége, a világ első női nagykövete.

Felső középosztály béli zsidó családban született Budapesten. Temesváron és Szabadkán nőtt fel, apja gabonával és mezőgazdasági termékekkel kereskedett. 1891-ben fejezte be a polgári leányiskolát. 1893-94-ben egy elvileg fiúknak fenntartott kereskedelmi esti iskolát látogatott. 1895-től igyekezett munkát keresni. Először nevelőnősséggel próbálkozott, majd, mint könyvelő és kereskedelmi levelező dolgozott. Az itt szerzett negatív tapasztalatok vezették az aktivizmushoz. Az első hónapoktól fogva tagja volt az 1897-ben létrehozott Nőtisztviselők Országos Egyesületének (NOE), 1900-tól (vagy 1901-től) pedig elnöke.

1904-ben Bédy-Schwimmer és bizalmas munkatársa, Glücklich Vilma Berlinbe utaztak, ahol részt vettek az újonnan megalakult International Women's Suffrage Alliance (IWSA, magyarul Nemzetközi Szüfrazsett Szövetség) nevű szervezet rendezvényén, valamint az International Council of Women nemzetközi kongresszusán. Bédy-Schwimmer itt előadást tartott a magyar munkásnők helyzetéről. A két nő hazatérése után alapította meg 1904-ben a Feministák Egyesületét, amely 1949-ig létezett.

A Feministák Egyesületének vezetői hamar felismerték, hogy a nők mozgósításához szükségük lesz egy folyóíratra. 1907-ben indult el *A Nő és a Társadalom*, mint az FE és a NOE közös hivatalos értesítője. A lap szerkesztője Bédy-Schwimmer lett. A Feministák Egyesülete a választójog megszerzését tartotta fő feladatának, de foglalkozott más kérdésekkel is. A *Nő és a Társadalom*ban közölt írások érintették az oktatás, a munka, a nő- a gyermek- és az egészségvédelem kérdéseit. Az egyesület követelte, hogy a fiúk és a lányok ugyanazt tanulják az iskolákban, valamint a koedukációt. Kezdeményezték minél több napközi otthon és gyermekvédelmi egyesület létrehozását.

A magyar feminista mozgalom – ellentétben például az angol szüfrazsettektől – mindig békés maradt. Leginkább „militáns” cselekedetük az volt, hogy röplapokat osztogattak a parlament bejárata előtt. Mint meggyőződéses pacifista, Bédy-Schwimmer az erőszak minden formáját elítélte. 1912-ben, a „vérvörös csütörtök” után nemcsak a rendőri brutalitást bírálta, hanem a szociáldemokrata tüntetőket is, egyrészt azért, mert nem az általános választójogért küzdöttek, csak a férfiak választójogáért, másrészt pedig azért, mert erőszakkal léptek fel. Bédy-Schwimmer azt a következtetést vonta le, hogy a „világon uralkodó erőszakot” a férfiuralom alatt nem lehet megszüntetni. Az 1910-es évektől többször is felhívta a figyelmet a közelgő háború veszélyére és úgy érvelt, hogy ez a patriarchális világrendből következik, a női választójog megadása megelőzhetné. „Háborús zaj, kétségbeesett családok százezreinek jajgatása, pótolhatatlanul elpusztult értékek, Európa lángba borulásának lehetősége: ez az egyoldalúan hímnemű állami berendezés eredménye” – írta egy 1912-es cikkben.

Ismeretlen zsidók nyomában X. Bedy-Schwimmer Rózsa

Az IWSA 1913-as kongresszusát Budapesten tartották meg a Feministák Egyesülete szervezésével. Az eseményről elismerő kritika jelent meg a nemzetközi sajtóban is. Bedy-Schwimmer a háború előtti időszakban világszerte ismert és elismert békepartí aktivista volt.

Bedy-Schwimmer a kongresszus után a fáradtság és a depresszió állapotába jutott. Az aktivista lét éveit követően szeretett volna ismét polgári foglalkozást vállalni. 1914-ben, még a háború kitörése előtt Londonba költözött, ahol az IWSA sajtótitkáráként kezdett dolgozni. A háború kitörése után Bedy-Schwimmer Londonban egyszerre nemkívánatos személlyé vált. Lemondott pozíciójáról az IWSA-ban és az Egyesült Államokba utazott, ahol megkísérelt egy közvetítő konferenciát szervezni a semleges államok között. 1915 áprilisában részt vett a Hágában tartott nemzetközi nőkongresszuson, amely a béke ügyét igyekezett előremozdítani. Itt hozták létre a Women's International Committee for Permanent Peace (Állandó Béke Nemzetközi Női Bizottsága) nevű szervezetet, amelynek Bedy-Schwimmer lett az egyik alelnöke. Ötletadója volt és részt vett a Henry Ford által finanszírozott ún. „békehajó”-misszióban; ennek keretében pacifisták utaztak az Egyesült Államokból Európába, hogy Hágában nem hivatalos békekongresszust tartsanak, ahol kidolgozzák a békekötés feltételeit, majd tárgyalóasztalhoz ültessék a hadviselő országokat is. A kezdeményezés kudarcba fulladt, Bedy-Schwimmer pedig lemondott az Állandó Béke Bizottságában betöltött pozíciójáról.

A Feministák Egyesülete csatlakozott az őszirózsás forradalmat vezető koalícióhoz, a Magyar Nemzeti Tanácshoz. Károlyi Mihály már 1918 októberében Svájcba küldte Bedy-Schwimmert a Nemzeti Tanács képviselőjeként, november 19-én pedig svájci követnéven nevezte ki; ezzel ő lett az első női követ a világon. Bedy-Schwimmer missziója azonban nem volt sikeres, 1919 januárjában pedig visszahívták. Küldetésének kudarcra részben annak tudható, hogy Svájcban napirenden volt a női választójog kérdése, amit a kormány ellenzett, és a magyar diplomácia nyomásának tartotta a női követ kinevezését. Utóda Szilassy Gyula lett. 1919-ben agitációt folytatott a Tanácsköztársaság és a fehérterror rendszere ellen.

Magyarországra nem térhetett vissza, ezért előbb Bécsbe, majd 1921-ben az Egyesült Államokba menekült. Amikor az 1920-as években állampolgárságért folyamodott, kérését elutasították, mert mint pacifista, nem volt hajlandó elfogadni az állampolgári hűség eskü azon részét, mely szerint szükség esetén fegyverrel is megvédené új országát. Az ügy egészen a Legfelsőbb Bíróságig jutott, amely 1929-ben Bedy-Schwimmer ellen ítélt, aki így élete hátralévő részét állampolgárság nélküli személyként élte le. Életének kései szakaszában még mindig végzett aktív politikai-közéleti tevékenységet: Mary Ritter Bearddel megalapították a *World Centre for Women's Archives*-t. Tisztelői 1948-ban Nobel-békedíjra jelölték, az amerikai kezdeményezők mellett Nagy-Britanniából, Magyarországról, Svédországból, Franciaországból és Olaszországból is voltak támogatói.

New Yorkban halt meg tüdőgyulladásban 1948. augusztus 3-án.

Forrás: (wikipedia)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

RECEPT-TÁR

Sörös pulykacombfilé ropogós sült bürgonyával

Ha valamire megéri várni, amíg készül, akkor az ez a sörös pulykacomb klasszik, ropogós sült bürgonyával! Nagyon omlós és pénztárcabarát recept.

Hozzávalók:

1 kg pulykacombfilé	200 ml sör
só, bors	4 ek olívaolaj
12 gerezd fokhagyma	800 g burgonya
4 ág rozmaring	2 fej vöröshagyma (130 g/fej)

Elkészítés:

Az omlós pulykacombhoz a husit beirdaljuk, alaposan megsózzuk, megborsozzuk mindkét oldalát és belemasszírozzuk a fűszereket. A beirdalt résekbe félbevágott fokhagymákat tűzdelünk és mellé rozmaringágakat is teszünk.

A befűszerezett, kicsontozott pulykacombot egy jénaiba rakjuk, meglocsoljuk sörrel, és mehet rá egy nagyobb lötytyintésnyi olívaolaj is. 140 fokon, lefedve 2 és fél óráig sütjük. Ez azért fontos, mert, ha alacsony fokon sütjük hosszabb ideig, a hús szaftosabb marad. A szaftosság megtartásában nagyon sokat segít a sör által kialakult gőz is a jénaiban. 40-50 percenként levesszük a jénai tetejét, és a pulykacombot kicsit meglocsoljuk a sörös páccal.

A burgonyákat megpucoljuk és gerezdekre vágjuk. Forrásban lévő sós vízben 4-5 perc alatt előfőzzük a burgonyagerezdeket, majd leszűrjük és egy sütőpapírral bélelt tepsire borítjuk. Alaposan besózzuk, borsozzuk, mellé rakjuk a gerezdekre vágott vöröshagymát, meglocsoljuk olívaolajjal és az egészet összeforgatjuk, majd 200 fokra előmelegített sütőbe dobjuk, ahol kb. 15 percig sütjük.

Mikor letelt a pulyka sütési ideje, kivesszük a jénaiból és az előfőzött, elősütött burgonyák tetejére helyezzük. Az egészet meglocsoljuk a sörös marináddal, amiben sült. Mehet is egy 180 fokos sütőbe további 20-25 percre, amíg a burgonyák szép pirosra sülnek, és tálalhatjuk is.

Forrás: (streetkitchen)

Több zsidó él Angliában mint 2011-ben (népszavazás volt múlt évben)

A tavalyi népszámlálás adataira alapuló összesítés szerint az Angliában és Walesben élők csaknem mindegyike – 94 százalékuk, 56 millió ember – válaszolt arra a kérdésre, hogy mely vallási felekezethez tartozik.

A 2011-ben tartott előző népszavazáson 92,9 százaléknyan – 52,1 millióan – fedték fel vallási hovatartozásukat.

A zsidó lakosság aránya és lélekszáma alig változott:

Tavaly 271 ezer, egy évtizeddel korábban 265 ezer válaszadó azonosította magát zsidó vallásúként. – derül ki az Institute for Jewish Policy Research (JPR) országos adatokból készült elemzéséből.

Az elmúlt évtizedben viszont megduplázódott a magukat etnikailag zsidónak vallók száma:

a 2011-es népszámlálás során 33 770-en vallották magukat etnikailag zsidónak, míg a tavalyi országos felmérés során már 67 984-en tették ezt. Míg a vallásra vonatkozó választható népszámlálási kérdésben a zsidó vallás is szerepelt a felsorolásban, addig az etnikai hovatartozásra vonatkozó kérdésben nem szerepelt külön: a válaszadók választhatták az „egyéb” választ, majd beírhatták, hogy „zsidó”. Azt azonban még nem tudni, hogy hányan adhatók hozzá a zsidó népesség összességéhez, mivel egyesek vallásilag is zsidónak vallották magukat. 2011-ben az etnikailag zsidónak vallók közül négyből hárman vallották magukat zsidó vallásúnak is.

„A teljes összeírt zsidó népesség nagyobb, mint amennyit csak a vallási adatok rögzítenek, de további vizsgálatra lesz szükség annak megállapítására, hogy pontosan hányan vannak” – számolt be a JPR a népszámlálás elemzésében.

Összességében:

a zsidó vallásúak száma Angliában és Walesben 2,4 százalékkal nőtt 2011-hez képest, és 4,4 százalékkal a 2001-es népszámlálási kérdésre válaszoló 259 927 főhöz képest. **(A skót népszámlálást idén márciusra halasztották. Skóciában 2011-ben 5887 zsidó élt, Észak-Írországból pedig 335).**

Bár a zsidók száma nőtt, a közösség valamivel kisebb arányt képvisel Anglia és Wales teljes népességén belül, 0,46 százalékot – szemben a 2011-es 0,47 százalékkal és a tíz évvel ezelőtti, 2001-es 0,5 százalékkal.

A zsidók fele (vallás szerint) mindössze nyolc angliai és walesi 331 kerületben él: Barnet, Hertsmere, Hackney, Bury, Salford, Camden, Haringey és Harrow. Az ONS most elkészült összesítése szerint 2021-ben 27,5 millióan mondták kereszténynek magukat; ez a válaszadók 46,2 százaléka.

A statisztikai hivatal kiemeli a keddi adatismertetésben, hogy az angliai és walesi népszavazások történetében most először nem érte el a vallásra vonatkozó kérdésre válaszolók felét azoknak az aránya, akik keresztényként jellemezték magukat.

A tavalyi adat tíz év alatt 13,1 százalékpontos csökkenést jelent, a 2011-es népszavazáson ugyanis az angol és a walesi lakosság 59,3 százaléka – 33,3 millió ember – vallotta magát kereszténynek.

Forrás: (neokohn)

Zsidó Mesék világából

A HALÁL KARDJA II. RÉSZ

Egy tapodtat se tovább - dübörgött a vizek kiáltása, melyet dörgés szerűen visszhangzottak a meztelen sziklafalak. - Egy tapodtat se tovább, mert örvényeim fojtó karja a hideg mélységbe húz. Ez a táj a halál birodalma! Menekülj! Rabbi Josua megállott a parton, és így szólt a sebesen vágató víznek: - Ó, nagy folyó, ó, te fenséges víz! Íme, én átmentem az izzó tüzeken, és az Úr majd átsegít a te hullámaidon is, hogy megmentsem az életét annak, akinek megszámláltattak napjai. Rabbi Josua ben Lévi az égre pillantott, majd a vizek hullámaira lépett, amelyek gyűrűző sodrásukkal elkapták hosszú köntösét. De az ő lábait egy égi kéz emelte át a mélységeken. Átérve a másik partra, Rabbi Josua sugárzó homlokkal már messze fenn egy sziklás és köves ösvényen haladt, hol se fű, sem virág nem nyílt: halott táj volt ez, a halál néma, félelmetes hegye. A csillagokat is eltakarta már a felhő, csak nagy csendesség lebegett, mint egy óriási szárny. - A halál hegyének ormán vagyok - suttogta az éjszakában Rabbi Josua ben Lévi, majd megkerülte az utolsó kötömeget is, és egy barlangot pillantott meg. A barlang bejáratánál parázs piroslott, és előtte egy ősz, ezerráncú aggastyán aludt lekuporodva: a halál. Megdermedten nézte. Az aggastyán aludt. Mellette a földön ott feküdt a kard, zöldes fénnel lángolt a porban. A halál kardja volt, az életet kioltó, az eltépő, a kérlelhetetlen. Rabbi Josua ben Lévi ekkor gondolatban látta az anyákat, akik meghalt gyermekük felett zokognak, a temetők ezernyi sírját, az árvákat, akik hiába keltegetik szüleiket, az összeűzött szívűeket, akik elköltözötteik után kiáltanak, de nem jönnek vissza soha - és látta ismét testvérét, sápadt, szomorú arccal, amint feléje néz segedelemért, és ekkor megtelt lelke hegyeket repesztő bátorsággal, odanyúlt a kard markolatjához, hogy ne gyászoljon többé senki sem halottat, és örökké élhessen minden ember. A halál akkor sem ébredt fel mélységes álmából, amikor Rabbi Josua ben Lévi kezében már a karddal futott diadalmasan vissza a megtett úton, és a győzelemujjongása dobogott szívében. - Élni fogsz, testvérem, s ti haldoklók, mind üljetek fel ágyaitokban, és örvendezzetek - csengett Josua ben Lévi hangja, amint szaladt, szaladt győzelmesen a halál kardjával az emberek országa felé. A hullámozó vizekre suhintott, és a sodró ár patakká szelídült, a tüzek fenyegető nyelve a kard szélétől hamuvá omlott össze. Az erdő fái, amelyek átengedték, most ünneplő énekkel várták, virágos köntösökben, és Josua ben Lévi könnyes szemekkel ölelte át törzseiket, s szólt: - Fák, jószágos erdők, a ti leveleitek se hullanak le többé! Vigadozzatok hát a megszabadított emberekkel! A fák táncba kezdtek, köszöntötték az örök tavaszt, amely csak érlelni fog, örök, szüntelen teremtéssel. Így ért le az emberek közé Rabbi Josua ben Lévi az éjszakában, köpenye alá rejtve a halál kardját. * Mikor a halál felébredt, hogy elinduljon nagy útjára, nem találta kardját. Kétségbeesett kereséssel járta be a hegyet, de nem lelte meg sehol. Látta a megcsendesült vizet, a kialudt tüzet, a virágba öltözött fákat, és ekkor már tudta, hogy ember járt itt, aki meglopta őt. Az ezerráncú aggastyán a szelek szárnyára ült, és hétszer körül repülte a világot, amikor megpillantotta a sivatag közepén Rabbi Josua ben Lévit, amint a homokba rejtve a zöld fényű kardot, és Josua ben Lévi folytatta útját felfelé. Ekkor egy hömpölygő, sebes folyó állította meg útjában, mely a hegyeken keresztül széles zuhatagban ömlött alá.

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP

NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET IMAREND DECEMBER 1 – 31. KÖZÖTT

1.	csütörtök		7,00	16,00	7.	K
2.	péntek	Ⓔ15,36	7,00	16,00	8.	
3.	szombat	Vájécé vége: 16,46	8,00	16,00	9.	
4.	vasárnap		8,00	16,00	10.	I
5.	hétfő		7,00	16,00	11.	
6.	kedd		7,00	16,00	12.	
7.	szerda		7,00	16,00	13.	
8.	csütörtök		7,00	16,00	14.	S
9.	péntek	Ⓔ15,34	7,00	16,00	15.	
10.	szombat	Vájislách vége: 16,45	8,00	16,00	16.	
11.	vasárnap		8,00	16,00	17.	Z
12.	hétfő		7,00	16,00	18.	
13.	kedd		7,00	16,00	19.	
14.	szerda		7,00	16,00	20.	
15.	csütörtök		7,00	16,00	21.	L
16.	péntek	Ⓔ15,35	7,00	16,00	22.	
17.	szombat	Vájésev vége: 16,46 Újhold hirdetés	8,00	16,00	23.	É
18.	vasárnap	Erev Hanuka	8,00	16,00	24.	
19.	hétfő	Hanuka 1	7,00	16,00	25.	
20.	kedd	Hanuka 2	7,00	16,00	26.	V
21.	szerda	Hanuka 3	7,00	16,00	27.	
22.	csütörtök	Hanuka 4	7,00	16,00	28.	
23.	péntek	Hanuka 5 Ⓔ15,37	7,00	15,30	29.	
24.	szombat	Mikéc vége:16,50 Hanuka 6 / Újhold 1	8,00	16,00	30.	—
25.	vasárnap	Hanuka 7 / Újhold 2	8,00	16,00	1.	T
26.	hétfő	Hanuka 8	8,00	16,00	2.	É
27.	kedd		7,00	16,00	3.	
28.	szerda		7,00	16,00	4.	V
29.	csütörtök		7,00	16,00	5.	É
30.	péntek	Ⓔ15,43	7,00	16,00	6.	
31.	szombat	Vájigás vége: 16,55	8,00	16,00	7.	T

Magyarok Tel-Avivban (1921-1958) V. rész

„A DAAT-nál megtalálja a tudás és a haladó szellem irodalmát” – hirdette a Rothschild fasor 86.-ban működő, a szépirodalmi művek mellé tudományos könyvtárat is összegyűjtő kölcsönkönyvtár. A Dizengoff 201.-ben a Tamar, az Allenby 84.-ben a Jámbor Eliseva, a Hajarkon 59.-ben (majd újabb címeken) a Hadas várta olvasóit.

A sajtóhírek szerint néhány éven keresztül rendszeresek voltak a Tiferet kávéház kultúrprogramjai – visszaemlékezésekben olvashatjuk, hogy a kávéház különben is a magyar anyanyelvűek kedvelt találkozóhelye volt. Az estek egy-egy író, költő bemutatásával kezdődtek, majd a szerzők vagy szavalóművészek, színészek olvastak fel. A magyar és a világirodalom ismert és kedvelt költőinek versei gyakran kerültek műsorra. Az irodalmi esteken fellépők között találjuk Lampel Tamást is, konferált, sőt szavalattal járult hozzá az est sikeréhez. Máskor a Biblia és a matematika kapcsolatáról, Tel-Aviv jelenéről és jövőjéről, a diktatúrák költészetéről beszéltek a rendezvények előadói. Kiemelkedő eseménynek számított, és többször, különféle szervezeti keretek között ismétlődtek a Beregi-estek. Az Amerikában élő művész hangszalagon küldte magyarul, németül, angolul szavatait, a Bibliából felolvasott vagy a színpadi szereplései emlékeit idéző részleteket. A hangfelvételeket áhítattal hallgatta a Beregi Oszkárt a pesti színpadról ismerő közönség, bevezető előadások, összekötő szövegek kísérték a műsort. Fehér Ilona 1951 márciusában a Tel-Aviv Múzeumban adta első önálló hangverse nyét, Fenyves Loránd a filharmonikusok amerikai turnéján vett részt.

A változó helyszíneken megrendezett programok mellett sor került oktató-ismeretterjesztő előadásokra is, Jámbor Ferenc szemináriumot hirdetett a zsidó nép történetéről. Salpéter védnöksége alatt Raab Mose Smuel, az első magyar nyelvterületről érkezett *haluc* tiszteletére rendeztek estet. Közkedvelt eseménynek számított az aktuális kérdések nyilvános megbeszélése, az Élő újság és a Társadalmi törvényszék. Az Élő újság rendezvényein hírmagyarozók, újságszerkesztők, történészek, publicisták és a közösség ismert személyiségei, színészek, művészek beszéltek és vitattak meg társadalmi és külpolitikai kérdéseket, a beilleszkedés gondjait a jelen levő közönséggel. A Társadalmi törvényszék kijelölt személyek, az ügyész, a védő, a bíróság tagjai és a tanúk részvételével tartott nyilvános tárgyalást politikai, történelmi, társadalmi kérdésekről. Többek között a német kártérítésről, Joel Palginak az ejtőernyősök küldetéséről szóló memoárkönyvéről, a *jisuv* és az *ole* kapcsolatáról.

1950. március 20-án az izraeli rádió megkezdte a magyar nyelvű kísérleti adást. A rádió magyar műsora körüli viharok természetesen nem csak a magyar anyanyelvű tel-aviviakat érintették. Sőt az izraeli rádióhallgatókon kívül a világon szétszórta magyar anyanyelvű zsidók is szívesen fogadták a magyarul elhangzó izraeli és Izraellel kapcsolatos híreket. A magyar és román adást Kasztner Rezső és Márton Lajos vezette, Löbl Bözsi olvasta be a híreket, és látta el az adminisztratív és technikai teendőket. Hírek, politikai kommentárok, riportok, zeneművek és a magyar *jisuv* ismert alakjai szóla-
tak meg először heti két, majd négy alkalommal. A rövid adásidő nehezítette a szerkesztők munkáját, de az izraeli magyar nyelvű rádió története nem az adásidő bővítéséről, hanem az adások beszüntetése elleni tiltakozásokról és az újraindításért folytatott harcról szól.

Folytatjuk...

DNS teszt segít megtalálni holokauszt túlélők elveszett családtagjait

Egy új kezdeményezés indult, ami segíthet megismerni a túlélők és leszármazottaik számára a népirtás miatt megszakadt családi kapcsolatokat.

Jackie Young csecsemőként elárvult, és élete első éveit egy náci internálótáborban töltötte a mai Cseh Köztársaság területén. A második világháború után Angliába vitték, örökbe fogadták, és új nevet kapott.

Felnőttként évtizedeken keresztül küzdött azért, hogy megismerje származását és családját. Szülő-anyjáról, aki egy koncentrációs táborban halt meg, csak kevés információval rendelkezett, apjáról még ennyit sem tudott. Csak egy üres hely volt az anyakönyvi kivonatában.

Mindez az év elején megváltozott, amikor a genealógusok egy DNS-minta segítségével kiderítették az eredeti nevét, és megtalálták néhány rokonát, akikről Young nem is tudott. Az életre szóló kérdésre adott válasz „elképesztő” volt – mondta a ma 80 éves, Londonban élő Young. Ez „kinyitotta azt az ajtót, amelyről azt hittem, hogy soha nem fog kinyílni”.

A New York-i székhelyű Center for Jewish History (Zsidó Történelmi Központ) most egy olyan kísérleti projektet indított el, amely ezt a lehetőséget más holokauszt-túlélők és gyermekeik számára is elérhetővé kívánja tenni.

A központ a honlapján ingyenesen kínál DNS-tesztek elvégzéséhez szükséges készleteket. A felhasználók számára pedig lehetőséget kínál arra is, hogy a Younggal dolgozó genealógusoktól útmutatást kapjanak a szükséges lépésekkel kapcsolatban.

Ezek a genealógusok, Jennifer Mendelsohn és Adina Newman, az elmúlt években több ilyen jellegű munkát végeztek, és egy Facebook-csoportot működtetnek a zsidó DNS-tesztekkel és genetikai genealógiával kapcsolatban.

Newman szerint a DNS-technológia megjelenése a lehetőségek új világát nyitotta meg a papíralapú nyomok és archívumok mellett, amelyeket a holokauszt túlélői és leszármazottaik használtak arra, hogy megismerjék a népirtás miatt megszakadt családi kapcsolatokat.

„Vannak esetek, amikor az emberek elszakadnak egymástól, és észre sem veszik, hogy elszakadtak egymástól. Talán névváltoztatás történt, így nem tudták, hogy meg kell keresniük a másik személyt”

– mondta. „Vannak olyan esetek, amelyeket egyszerűen nem lehet megoldani DNS-teszt nélkül”.

Míg a genealógia és a családfák iránti érdeklődés széles körben elterjedt, Mendelsohn szerint különösen megható, hogy ezt a munkát egy olyan közösségben végzik, ahol a holokauszt miatt oly sok családi kötelék szakadt szét. Először a férje nagymamája számára csinált ilyen jellegű kutatást, aki édesanyját egy koncentrációs táborban veszítette el. A keresés olyan nagynénikhez és unokatestvérekhez vezetett, akikről a férje családjában senki sem tudott.

Elmondása szerint férje nagybátyja később felhívta, és azt mondta: „Tudod, soha nem láttam fényképet a nagymamámról. Most, hogy látom a testvéreiről készült fotókat, ez annyira megnyugtató számomra. El tudom képzelni, hogy nézett ki”.

Forrás: (akibic)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

KÓSZÁL, LÉZEN	A POÉN 1. RÉSZÉ	TÖLCSE- RES FAGY- LALTOT EVŐ	SPORT- SZERŰ	MÁR VOLT HAZAS	PIACI MÉ- RÓSÚLY FÁBA JE- LET VÉS	DIOPTRIA, RÖVIDEN						
TESLA, RÖVIDEN						PÉNZES						
PÁLCIKÁS CUKORKA												
GYERME- KIEK HI- SZÉKENY					A TÁ- VOLABBI DÍSZ- ELŐADÁS							
A FOGAIVAL MEGÓRÓL					DECI, RÖVIDEN	AGYARAS ÁLLAT						
MÓLÓ SZELEI			FOLYÓS KOZET IMAZÁRÓ SZÓ				k	TÁRSAS- KÖR EGYEDE	DISZNÓT VAGÓ	LITER, RÖVIDEN	A SZÉN VEGYJELE ARCÚVÍZ- CSEPP!	HARCI PARIPA
RÓMAI 1-ES		KÖZÉP- ÉRTÉK VÉGIG- DALOL				A POÉN 2. RÉSZÉ						Ö
ISMÉTELT TAGADÁS				JUTTAT		... RIGHT! RENDEN!				LÉTEZIK		
ELŐKU- KUSKÁL				SIEMENS, RÖVIDEN		ÜGYIRAT				ZENEI STILUS		
				AJTÓN- ÁLLO							KISSÉ TOMOR!	
				KÖLTŐI HÍVÓSZÓ							IZOMBAN REJLIK!	
KÖRCEK!				RITKA FÉRFINEV					MÁS SZÓVAL			
ÖRÖKTŐ- ANYAG				FILM- SZÍNHÁZ					IDŐS NÉNIKE			
OSZTRÁK ES NORVÉG AUTÓJEL			SZABADÍT				JÓL ÉRTHEŐ (BESZÉD) DEPÓ					
			NÉMA TUSA!									
CSEH TRAKTOR- MARKA					LENTI HELYEN						PÁRATLAN OMEN!	
					NEM EN- GEDÉLYEZ						PONTY- FÉLE HAL	
BETŰ, KIEJTVE				TISZTELT, RÖVIDEN		...MÁSİK; NÉMELYIK						MEGA- RÖVIDEN
				A MA- GASBAN		FŐZELEK- NÖVENY						GYOM- NÖVENY
KETTŐNK KÖZÜL NEM EN			FIATAL GRÓF					GÖRÖG BETŰ				
			VARÁZS- LAT					BATU RANGJA				
VICC, REGIES SZÓVAL				A HELYÉ- RE TESZ				SIKERT KIVIV				
				LÁNGTÓL KILYUKAD				FELE- LÖTLEN				
HELYBEN ÁLL!		BICEG								FUTÓ- MADÁR		
		ÁLLAMI NAGY- VÁLLALAT								FONTOS FEM		
IMITT... NÉHOL						OKTATÁSI IDŐSZAK					KOHÓ- BELSŐ!	
KÉTÉLŰ KARD						A KIÜTÉS JELE					ÚJÍTÁS RÉSZE!	
				SÁLAT KÉSZIT				BUZDÍTÓ KIÁLTÁS				
				IPSZILON				FARAD, RÖVIDEN				
ÜSTBEN VANI	Ó							FÜSZERES HUS- GOMBÓC				

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!

SPORT HÍREK

A katarai világbajnokságon kedden Hollandia 2–0-ra legyőzte a házigazdát, és az A-csoport első helyén zárva került a kieséses szakaszba. A találkozót utáni sajtótájékoztatón a holland kapitány, Louis van Gaal kisebb nézeteltérésbe keveredett egy az oranje játékát kritizáló újságíróval.

A véleményét mindig markánsan vállaló **Louis van Gaal** a meccs utáni sajtótájékoztatón egy meg nem nevezett újságíró azzal szembesítette, hogy a holland szurkolók a közösségi médiában arról panaszkodnak, hogy a válogatott játéka csak „fogcsikorgatva nézhető”, kevésbé élvezetes.

„Csalódást keltő, ha így gondolják, de nem értek ezzel egyet, ahogy önnel sem, ha azt mondja, nem élvezhető a játékunk. Más a véleménye a futballról. Írhatná azt is, hogy szörnyen unalmasak a meccseink, és holnap hazamegyek, mert ez már nem érdekel. Ez az ön véleménye, és nem hinném, hogy ez lenne a korrekt álláspont. Szerintem mindenki büszke rá, hogy továbbjutottunk, és a dolgok messze nem néznek ki olyan rosszul, ahogy ön állítja”

– tette helyre a sorozatban 10. világbajnoki mérkőzését is veretlenül megvívó tréner, aki kitért az első három vb-meccsén egyaránt betaláló Cody Gakpóra.

„Cody elég fiatal játékos, aki az elmúlt években a PSV-ben csak a bal oldalon játszott, és nem akart középen vagy a 10-es pozíciójában játszani. Végül meggyőztem, most azt gondolja, jó edző vagyok!”

Argentína 2–0-ra legyőzte Lengyelországot a C-csoportban. Lionel Messiék csoportelsőként vannak ott a legjobb 16 között, míg a lengyelek a vereségük ellenére is megelőzték Mexikót, és a csoportjuk második helyén továbbjutottak.

A négypontos **Lengyelország** az élről, a hárompontos **Argentína** pedig a második helyről várta a két csapat egymás elleni mérkőzését. Az FC Barcelona legendája, Lionel Messi és a katalánok mostani sztárja, Robert Lewandowski feszülhetett egymásnak.

A 36. percben Julián Álvarez „kóstolta meg” Szczenyit, de ő megint résen volt, viszont a kipattanó után, a középre ívelt labdára rosszul mozdult ki, és a két lengyel játékos között fejelő Messit eltalálta a kezével. A VAR jelzésére a játékvezető visszánézte az esetet, majd a tizenegyespontra mutatott. A labda mögé a sértett állt, a lengyel kapus eltalálta az irányt, és a felső kezével hárította **Messi** félmagas lövését.

A második félidő elején rögtön előnybe kerültek Messiék, Nahuel Molina passzát **Alexis Mac Allister** váltotta gólrá a 46. perc végén **(0–1)**.

A 67. percben **Julián Álvarez** kb. 12 méterről megduplázta a dél-amerikaiak előnyét **(0–2)**, így ebben a pillanatban a sárga lapok döntöttek Lengyelország és Mexikó között a csoport második helyéért folyó küzdelemben. Ebben egyébként a lengyelek hárommal jobban álltak ekkor.

Elképesztő izgalmak után Argentína **2–0-s** győzelme végül azt jelentette, hogy **Messiék csoportelsőként, míg Lewandowskiék csoportmásodikként ott vannak a nyolcaddöntőben!**

Argentína szombat 20 órakor Ausztráliával játszik a 16 között, míg Lengyelország vasárnap 16 órakor Franciaországgal.

SPORT HÍREK

Anglia – Marcus Rashford két, Phil Foden egy találatával – 3–0-ra legyőzte Walest a katarsi labdarúgó-világbajnokság csoportkörének 3. fordulójában, ezzel megnyerte a B-csoportot. Wales egy rúgott góllal, egy szerzett ponttal a csoport negyedik helyén végezve kiesett.

Anglia a délután simán továbbjutó Hollandiához hasonló helyzetből várhatta a csoportja utolsó meccsét: ha pontot szerez, biztosan továbbjut, kiesésre pedig csak minimum négygólos vereség esetén kellett gondolnia Gareth Southgate csapatának – a két szigetországi válogatott hosszú közös múltja során előforduló 14 walesi győzelem egyike sem volt ekkora különbségű. Az viszonylag hamar eldőlt, hogy utóbbi lehetőséggel nem valószínű, hogy komolyan kell számolnia az angoloknak, az első tíz percben nyomasztó fölényben birtokolták a labdát, ráadásul Marcus Rashford révén a vezetéshez is közel álltak – a vb eddigi egyetlen kiállítását magáénak tudó, így eltoltott Wayne Hennessey helyett védő Danny Ward jól robbant ki a kapujából, és blokkolta a lövést. Rashford a félidő közepén is előtérbe került: az ő lövése találta fejen Neco Williamst, aki rövid ápolás után ugyan folytatni tudta még a játék, de percekkel később le kellett cserélni – jelzésértékű, hogy a félidő középső részéből ez volt a legemlékezetesebb felidézhető esemény. A végére még maradt egy-két szép angol támadásépítés, amelyek kaput eltaláló lövés nélkül zárultak – gól nélkül fordultak a felek a második félidőre.

Döntetlen Kazincbarcikán

Kazincbarcika - MTK Budapest 3-3 Az MTK Budapest kezdőcsapata az alábbi: **Somodi- Poór, Nagy Zs., Szépe, Medgyes - Kata, Horváth, Bognár – Németh, Futács, Kovács M.**

Vezető edző: Horváth Dávid

A labdarúgó NB II 18. fordulójában gólgazdag mérkőzésen döntetlent ért el a fővárosi kék fehér egyesület.

Összefoglaló:

15. perc: Nem voltunk elég határozottak, így a labda Ádám Ferenc elé került, aki 13 méterről higgadtan a jobb alsóba helyezett (1-0).
38. perc: Nem tudtunk felszabadítani, Pálincás pedig 9 méterről, ballal kilőtte a hosszú sarkot (2-0).
40. perc: Gyorsan jön a szépítés: egy kipattant labdát Bognár tett egyből középre, Zuigeber átvette azt, és higgadtan a hálóba helyezett 7 méterről (2-1).
53. perc: Stieber szöglete Némethet találta meg, aki nem is hibázott közlőrl (2-2).
65. perc: Stieber 27 méterről óriási gólt lőtt, kilőtte a jobb felső sarkot (2-3).
86. perc: Megint nem voltunk elég határozottak a kapunk előtt, így Ádám lőhetett, és a megpattant labda a bal alsóban kötött ki (3-3).

Edzői nyilatkozat: *Nem indult jól a mérkőzés számunkra, hamar vezetést szerzett a hazai csapat, melyet megdupláztak a félidő derekán, a szünet előtt szépíteni tudtunk. A védekezésünk hagy némi kivetnivalót, nem kontráztak le minket ez dicséretes, hátul megvoltunk, de valahogy nem vettük komolyan az ellenfél csatárait. A szünetben biztattam a fiúkat meglehet a fordítás. A második félidőben tetstett a játék képe, hamar vezetést is szereztünk, de mint idén sokszor a végén nem koncentráltunk eléggé és ez újabb két pontvesztesség. Hétvégén ismét rangadó lesz a Gyirmót ellen. A védekezésen javítanunk kell.*

IMAI DÖK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2022. Dec. 02. – 2022. Dec. 09.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
02. péntek	7:00	16:00
03. szombat	8:00	16:00
04. vasárnap	8:00	16:00
05. hétfő	7:00	16:00
06. kedd	7:00	16:00
07. szerda	7:00	16:00
08. csütörtök	7:00	16:00
09. péntek	7:00	16:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
02. péntek	15:36	03. szombat	16:46
09. péntek	15:34	10. szombat	16:45

POÉN SAROK

Egy zsidó férfinak megdöglök a számara, de azt mondja a feleségének, hogy ne aggódjon, ő ebből is tud pénzt csinálni, majd kisorsolja tombolán.

- De hiszen ez lehetetlen! - mondja a felesége. Egy döglött számár senkinek sem kell!

- Nyugi, nem fogják megtudni, hogy döglött.

A feleség nem nagyon hisz ebben, de este a férje tényleg egy köteg pénzzel tér haza, és büszkén újságozza:

- Eladtam 1000 sorsjegyet, darabját 1 dollárért, és nyertem 999 dollárt.

- Senki nem reklamált, hogy döglött a számár?

- Csak az az egy ember, aki nyert, de annak visszaadtam az 1 dollárját.

ד

15. betűnk a Száamech, számértéke: 60.

A száamech jelentése: támogatni

ו

Események

Az 5783. évi Luách megvásárolható Bánki Marinál.

Ára: 1.400 Ft (+36704276451)

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB”-ja, rendezvényeire várjuk kilétek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt december 07.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet
Emberbarát Templomegyelet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor